

Epitome Journals

International Journal of Multidisciplinary Research

ISSN : 2395-6968 | Impact Factor = 3.656

ग्रामसभा : लोकशाही सक्षमीकरणाचे एक माध्यम

प्रा. भालेराव संजय किशनराव

लोकप्रशासन विभागप्रमुख

शिवाजी कला, वाणिज्य व विज्ञान

महाविद्यालय, कन्नड जि. औरंगाबाद

ई-मेल : sanjaybhalerao1979@gmail.com

Abstract

‘सच्चा लोकतंत्र वही है जो निचले स्तर पर लोगों की भागीदारी पर आधारीत हो. यह तभी संभव है जब गांव में रहने वाले आम आदमी को भी शासन के बारे में फेंसला करने का अधिकार मिले.’ (कुमारी, 2014) ‘आमची खेडी भारता इतकीच जूनी आहेत.’ (गांधी, 2011) असे राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांनी म्हटले होते. या खेड्या इतकीच प्राचीन आमची ग्रामपंचायत व ग्रामसभा आहे. कारण गावाचा कारभार पाहणारी ‘ग्रामपंचायत’ ही लोकायत संस्था होती तर स्वयंपूर्ण शासन व्यवस्था म्हणून ‘ग्रामसभा’ होती. या काळात ही गावक-यांची भौतिक, नैतिक, आर्थिक व धार्मिक उन्नती करण्याचे अधिकार गावक-यांनी ग्रामसभेला दिल्याचे दिसून येते. थोडक्यात, ग्रामसभेच्या स्वरूप व कार्यात व्यापकता येत गेली. ‘रक्ताचा एक थेंब न सांडता झालेले परिवर्तन म्हणजे लोकशाही.’ असे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी म्हटले होते. याप्रमाणे दुस-या महायुद्धानंतर जागतिक स्तरावरील बहुतांश राष्ट्रांनी लोकशाही शासन व्यवस्थेचा पुरस्कार केला व भारताने 15 ऑगस्ट 1947 मध्ये तिचा स्विकार केला.

Keywords : लोकशाही, भारत, ग्रामपंचायत, ग्रामसभा, भारत, शासन